

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2024/25:4

Tisdagen den 15 oktober

§ 1 Europeiska rådet

Statsminister Ulf Kristersson
Information och samråd inför möte i Europeiska rådet den 17–18 oktober 2024

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Då hälsar jag alla hjärtligt välkomna till dagens öppna sammanträde i EU-nämnden och hälsar statsminister Ulf Kristersson särskilt välkommen. På dagordningen i dag står samråd inför Europeiska rådets möte den 17–18 oktober. Efter att statsministern har redogjort för mötet kommer jag att ge ordet till partierna i storleksordning för frågor och kommentarer. De partier som har mer än en ledamot vid bordet har möjlighet att efter den första frågerundan ställa ytterligare frågor, om det finns tid för det.

Dagens sammanträde är som sagt öppet och går att följa via riksdagens webb-tv och SVT Forum.

Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr ordförande! Det är fint att vara tillbaka här i EU-nämnden igen, nu under en ny ordförande. Jag tänker ärligt talat inte be om ursäkt för att jag stal er förra ordförande och gjorde henne till EU-minister utan konstaterar bara helt neutralt att det är här inne man hittar den riktigt breda och djupa EU-kompetensen. Grattis, Erik, till en oerhört viktig uppgift! Både jag och hela regeringen ser fram emot ett gott samarbete i de här frågorna.

Låt mig allra först nämna att jag och Belgiens premiärminister Alexander De Croo i morgon kommer att delta vid en minnesceremoni i Bryssel med anledning av terroristattacken för ett år sedan när två svenska fotbollssupportrar mördades och en tredje skadades svårt. Vi vill hedra offren och visa att våra demokratiska samhällen tillsammans står upp mot terrorism och våldsbejakande extremism. Det är lika viktigt nu som för ett år sedan.

Europeiska rådet träffas alltså på torsdag och fredag, men redan på onsdag, alltså i morgon, inleds det med ett möte mellan EU och GCC, Gulfstaternas samarbetsråd. Eventuellt avslutas hela toppmötet med ett eurotoppmöte på fredag – jag återkommer till det.

Inte minst mötet med Gulfstaterna är extra viktigt i det rådande spända läget i Mellanöstern. Detta är länder som under den här tiden har intagit en konstruktiv roll i regionen och som ser behovet av och möjligheterna till

långsiktig fred i Mellanöstern. Det är svårt, men detta är ändå konstruktiva krafter.

Huvudfrågorna på själva EU-toppmötets dagordning är annars förstås Ukraina, som vanligt, Mellanöstern, naturligtvis, konkurrenskraft, numera också naturligtvis, och migration – man frestas att även där säga ”naturligtvis”. Sedan kommer även de kommande COP-mötena om klimat och biologisk mångfald i Azerbajdzjan respektive Colombia att tas upp. Och dessutom ska Georgien och Moldavien diskuteras, av rätt uppenbara skäl.

Vi kan börja med Ukraina. Där går vi mot ytterligare en krigsvinter då både Ukrainas och vår egen frihet står på spel. Vi följer detta extremt noga och är som ni vet starka aktörer i detta. De senaste månaderna har Ryssland genomfört omfattande luftangrepp mot ukrainsk infrastruktur, och detta fortsätter att drabba civilbefolkningen oerhört hårt. Att systematiskt använda militärt våld för att nöta ned den civila försvarsförmågan är vedervärdigt och cyniskt. Men den ukrainska motståndsviljan fortsätter att både imponera och inspirera.

Ukraina är fortfarande i akut behov av mer luftvärn och mer ammunition. Sverige är drivande för att EU ska fortsätta leverera det omfattande och förutsebara stöd som Ukraina behöver. Dessutom stöttar vi Ukraina bilateralt, som ni vet. Senast i september annonserade Sverige ytterligare ett militärt stödpaket till Ukraina. Det totala svenska stödet till Ukraina uppgår nu till mer än 57 miljarder kronor. Jag noterar att något av de baltiska länderna – det var nog Litauen – lade upp en gemensam bild på det nordisk-baltiska stödet till Ukraina. Vi ligger, inte helt förvånande, i topp med vårt stöd, inte bara politiskt utan också militärt och ekonomiskt.

Dessutom fortsätter regeringen att driva på för att EU ska upprätthålla pressen på Ryssland och Belarus. Inför antagandet av det 14:e sanktionspaketet drev regeringen särskilt åtgärder mot rysk flytande naturgas och den ryska skuggflottan, och vi lyckades få in detta. Mycket mer återstår att göra. Vi fortsätter nu att arbeta med nya sanktionspaket och tydliga åtgärder mot kringgående av existerande sanktioner. Det är viktigt att de verktyg som finns på plats också fullt ut används mot den ryska skuggflottan, inte minst.

I Mellanöstern, herr ordförande, är situationen som vi alla vet väldigt allvarligt. Sverige tillsammans med övriga EU-länder, USA och regionala partner arbetar för ett slut på stridigheterna. Ytterligare eskalering borde inte ligga i någons intresse, och alla involverade borde agera återhållsamt. Det återstår att de kommande dagarna se om detta också blir fallet.

Samtidigt fortsätter regeringen vara tydlig med vem som ytterst bär ansvaret. Regeringen fördömer Irans, Hamas och Hizbollahs attacker mot Israel. Det är legitimt att tycka olika om konflikter i allmänhet och även om de i Mellanöstern. Men demokratin i Israel attackeras av terrororganisationerna Hamas och Hizbollah, som båda vill utplåna den judiska staten. Det går inte att komma ifrån denna grund för konflikterna.

Vi kräver samtidigt att Israel ska försvara sig inom folkrättens och den humanitära rättens ramar och öka det humanitära tillträdet, inte minst till Gaza. Den humanitära situationen i Gaza är helt katastrofal och kräver omedelbar humanitär vapenvila. Israel måste göra betydligt mer för att förbättra tillträdet och säkerheten för de humanitära insatser som nu görs.

Vi kräver också att gisslan omedelbart och förbehållslöst frigges. Om detta skedde och Hamas lade ned sina vapen mot Israel skulle kriget kunna avslutas mycket snabbt.

I nästa steg är en förhandlad tvåstatslösning den enda möjliga grunden för en långsiktigt hållbar fred, där både israeler och palestinier kan leva sida vid sida i både frihet och demokrati. För detta kan EU, USA, regionala partner och vi själva i Sverige spela en viktig roll.

Man kan ha olika åsikter om FN:s generalsekreterares sätt att uttrycka sig; det ligger nästan i rollen som generalsekreterare att få kritik. Men det är oroande att Israel förklarat generalsekreteraren persona non grata. För att en tvåstatslösning på sikt ska vara genomförbar måste FN och FN:s generalsekreterare beredas full möjlighet att verka och uppfylla sitt mandat i alla länder, inklusive att medla vid konflikter och bistå med humanitärt stöd. Regeringen står alltså upp för den viktiga principen om FN:s mandat och generalsekreterarinstitutionens viktiga funktion.

Samtidigt är det helt uppenbart att vi och hela EU behöver markera tydligare mot den iranska regimen. Utöver alla sedan länge väl dokumenterade inrikes brott mot mänskliga rättigheter är Irans destruktiva inflytande i Mellanöstern alltmer påtagligt. Vi kan också allt tydligare konstatera att den iranska regimen agerar fientligt inom och mot västliga demokratier.

För svensk del är det extra oroande med tecken som tyder på kopplingar mellan internationell terror och inhemsk gängkriminalitet. Den information som tyder på att man använder sig av kriminella nätverk för att utföra våldshandlingar mot andra stater, grupper eller personer är otroligt allvarlig. Det är därför dags att intensifiera våra ansträngningar för att terrorlista det islamiska revolutionsgardet, och jag kommer att lyfta den frågan under mötet. Det finns ingenting som tyder på snabb europeisk enighet i denna fråga, som nämnden väl vet. Men jag uppfattar att allt fler nu gör samma analys som Sverige när det gäller Irans betydelse.

Ordförande! Regeringen uppskattar att frågan om konkurrenskraft återkommer på Europeiska rådets dagordning. Italiens tidigare premiärminister Mario Draghi har som ni vet skrivit en rapport om EU:s konkurrenskraft. Även om det finns rätt många slutsatser som regeringen och Sverige inte håller med om är rapporten en frank, bitsk analys och ett bra bidrag till den pågående diskussionen.

Mario Draghi besökte Stockholm i våras för diskussioner om just konkurrenskraft, och jag noterar att flera analyser från de diskussionerna nu har gjort avtryck i hans rapport – till exempel lyfts svensk kapitalmarknad fram som ett föredöme i Europa. Här finns också en tydlig hemläxa för medlemsländerna. Svensk kapitalmarknad är en framgång tack vare åtgärder och reformer som vi har gjort själva och fortsätter att göra när vi nu sänker skatten för till exempel investeringssparkonton. Regeringen kommer att fortsätta argumentera för att det är reformer snarare än regleringar som bygger en starkare europeisk kapitalmarknad.

Ett mer konkurrenskraftigt EU kräver bättre snarare än mer lagstiftning. Under perioden 2019–2024 har 13 000 lagstiftningsakter antagits. Det är i grunden bra om vi har gemensam lagstiftning där detta kan förenkla handel och företagande, men risken för både överlappning, otydlighet och övertunghet är helt uppenbar. Vill vi ha fler jobb, ökad

tillväxt och mer pengar att satsa på välfärd i Europas länder måste det bli enklare att driva företag i hela Europa.

Tillväxt är också avgörande för att vi ska kunna finansiera alla Europas ambitioner när det gäller till exempel säkerhet, stöd till Ukraina och den gröna omställningen. Därför krävs en bättre kapitalmarknad, mer satsning på forskning och innovation och inte minst en starkare frihandelsagenda i EU. Jag tror dock att den riktigt stora diskussionen om konkurrenskraft kommer att skjutas till det informella mötet i november, där en gemensam konkurrenskraftsdeklaration ska antas.

Migrationsfrågorna, för att vandra vidare, återkommer också nu på Europeiska rådets dagordning, och anledningen är enkel: Omfattande och oreglerad migration har fortsatt mycket stor påverkan på flera medlemsländer. I Sverige har vi efter många års ohållbar invandring börjat vända utvecklingen och ser nu ut att få den lägsta asylrelaterade invandringen sedan 1997. Men trycket är fortfarande högt på resten av Europa, och detta kan mycket väl påverka även Sverige. Det får konsekvenser, som vi alla vet: utanförskap, bidragsberoende, hedersförtryck, radikaliserings och gängkriminalitet. Detta är allvarliga saker, och det ser nu också allt fler länder runt om i Europa.

Migrationspakten är då central, och den ska genomföras i alla EU:s medlemsstater. Pakten i sig löser dock inte alla problem. Vi måste också fortsätta söka sätt att öka effektiviteten i återvändandet av dem som fått avslag på sin asylansökan, till exempel genom att mer strategiskt använda alla relevanta politikområden, som viseringar, handel och bistånd, för att uppnå bättre samarbete med länder utanför EU när det gäller att återta egna medborgare som nekats uppehållstillstånd i Europa.

Det handlar om både positiva och negativa incitament för att få ursprungsländer och transitländer att samarbeta. Även de länder som tidigare har motsatt sig den sortens tryck på ursprungsländer börjar nu byta fot. Jag upplever en bredare enighet mellan Europas länder om att frågan har högsta prioritet. Detta är ett tydligt exempel där det finns ett mervärde av europeiskt samarbete. EU:s yttre gräns är i förlängningen också Sveriges gräns, och därför måste europeisk migrationspolitik fungera.

En annan utmaning som är allvarlig för några av våra grannländer nu, inte minst Finland och Polen, handlar om ryska och belarusiska försök att instrumentalisera migranter i syfte att destabilisera EU:s inre säkerhet. Vi lärde oss detta av Finland för ett antal månader sedan, och nu är det Polen som är i fokus. Detta är ett förfärligt sätt att utnyttja utsatta människor. Jag och regeringen har förståelse för de åtgärder som nu vidtas i Polen. I slutändan måste den nationella säkerheten gå först. Så hade även vi agerat.

Jag byter spår, herr ordförande. COP 29 i Azerbajdzjan och COP 16 i Colombia står också på dagordningen. Vi gör mycket nationellt, och det är ingen liten sak. Men lösningarna ligger framför allt på global nivå, och för oss är EU vår viktigaste plattform för de förhandlingarna. Sverige söker ett så ambitiöst och effektivt utfall som möjligt, där både privata och offentliga investeringar bidrar till målet om klimatfinansiering. Regeringen stöder det globala ramverket för biologisk mångfald, som nu kommer att inrättas. Det är en milstolpe i arbetet för att hejda och vända förlusten av biologisk mångfald i världen.

Det georgiska regeringspartiets agerande oroar många länder, inklusive Sverige. Det gäller till exempel lagen om transparens för

utländskt inflytande, som den heter, som motverkar civilsamhällets organisationer och lagpaketet som nu inskränker hbtqi-personers rättigheter. Man har också hotat att helt förbjuda delar av oppositionen.

Det här går helt emot vad som förväntas av ett land som strävar efter EU-medlemskap. Det är därför viktigt att vi nu sänder ett tydligt budskap om att den georgiska regeringens agerande leder till att landets EU-närmande i praktiken har avstannat.

Moldavien står också på dagordningen inför två näraliggande val. Där har man som ni vet valt en annan väg. Trots återkommande ryska hybridangrepp och extern påverkan gör landet betydande framsteg i sin EU-anslutningsprocess. Regeringen med den imponerande president Maia Sandu i spetsen driver på för att EU nu ska fortsätta stötta Moldaviens reformarbete och tydligt kommunicera till den moldaviska befolkningen om fördelarna med en närmare relation till Europa. Det är i grund och botten en säkerhetspolitisk fråga om vilken väg vi vill att länder i vår omedelbara närhet ska gå.

Så några ord, herr ordförande, om mötet mellan EU och Gulfstaternas säkerhetsråd GCC som äger rum i morgon eftermiddag.

Det här toppmötet är viktigt. Det är det första, ska sägas, och det är viktigt av flera skäl. Gulfländerna är ju viktiga handelspartners för Sverige och för EU. Dessutom har de en allt viktigare geopolitisk röst, inte minst när det gäller konflikterna i Mellanöstern. Det ska inte underskattas just nu.

Avslutningsvis kan ett eurotoppmöte äga rum på fredag. Dagordningen omfattar i så fall det ekonomiska läget i Europa, där en sedvanlig lägesbeskrivning kommer att göras av Europeiska centralbankens ordförande Christine Lagarde och därefter en politisk samordning.

Med denna långa inledning avslutar jag redovisningen.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Då går vi över till frågor.

Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Tack till statsministern för redogörelsen!

Det är som alltid lite av en gissning vad toppmötet egentligen kommer att handla om utöver det vi har fått i rådsslutsatser.

Vad jag kan förstå av statsministerns redogörelse blir stödet till Ukraina det som åter står i centrum. Men ännu en gång verkar det vara så att det är Orbáns Ungern som sätter käppar i hjulet när det gäller att få fram ett nytt ekonomiskt stöd från EU och USA till Ukraina.

Att det ekonomiska stödet kommer på plats ligger såklart främst i Ukrainas intresse men också i EU:s medlemsländers intresse. Utan USA blir ju kostnaderna högre för EU:s medlemsländer, kanske inte minst för ett land som Sverige. Men jag vill vara tydlig: Så länge Ryssland bedriver ett fullskaligt invasionskrig på vår kontinent, i Ukraina, och därtill bedriver hybridkrigföring i andra länder som vårt eget men också Moldavien och Georgien och så länge Ryssland hotar hela den europeiska säkerhetsordningen finns det ingen annan väg för EU än att fortsätta stötta Ukraina så länge som det krävs.

I detta underminerar Orbáns Ungern ännu en gång stödet till Ukraina och går Rysslands ärenden. Min fråga till statsministern är vad ni ska sätta

emot den här gången. Hittills har inte den svenska regeringen velat driva det här att som konsekvens när Orbáns Ungern diskvalificerar sig självt som EU:s ordförandeland pröva alla möjligheter att korta Ungerns ordförandeskap. Hur kommer statsministern att agera i Sveriges namn på mötet den här gången? Hur ser spelplanen ut? Vi behöver ju få fram pengarna till Ukraina.

Utöver Ukraina verkar det också vara migration som seglar upp på grund av intresse från olika krafter men också berättigade och viktiga diskussioner. Det är många olika förslag som seglar runt i debatten, så statsministern får gärna utveckla hur han ser på de olika förslagen.

Jag vill också ställa frågan hur statsministern avser att göra jobbet för att värna den beslutade asyl- och migrationspakten. Jag tycker att det är oroande att statsministern redan nu väljer att svaja lite när det gäller asyl- och migrationspakten och säga att den kanske inte löser allt. Det tycker jag är mycket oroande besked, inte minst för att det här beslutet var en vinst för den svenska EU-kommissionären Ylva Johansson men lika mycket en vinst för det svenska ordförandeskapet. Beslutet fattades ju under ordförandeskapet. Finns det ett intresse hos statsministern att agera så att pakten inte rycks sönder innan den ens har börjat gälla? Alla som vill ha en ordnad, stram asyl- och migrationspolitik borde ha intresse av den. Vad är den svenska regeringens linje, och vad kommer statsministern att driva?

Mellanöstern fortsätter stå högt på rådets agenda, och det är viktigt. Vi vet dock att EU är splittrat i sin syn på hur man ska agera i Mellanöstern, och det gör EU:s röst svagare. Det är av stor vikt att hitta fram här så att EU kan spela en tyngre roll för att deeskalera den mycket oroande utvecklingen i Mellanöstern.

Vi har precis markerat den 7 oktober, ett år sedan Hamas terror med den värsta attacken på judar sedan andra världskriget. Var och en av oss har en skyldighet att i varje tid stå upp mot antisemitismen. Oskyldiga människor våldtogs, mördades och togs som gisslan, och det efterföljande kriget har skapat ett enormt lidande och ett katastrofalt läge i Gaza, på Västbanken och nu också i Libanon.

Israel har rätt att försvara sig enligt folkrätten, men enligt samma folkrätt har Israel också skyldighet att skydda civila. Det är verkligen fasansfullt, det som nu drabbar civila kvinnor och barn. Det är ett sådant oerhört lidande. Gisslan måste omedelbart frisläppas, vapnen tystna och det civila lidandet upphöra. Det behövs en omedelbar vapenvila, och humanitär hjälp måste fram. Israeler och palestinier har ju samma rätt att leva i fred, frihet och säkerhet.

I veckan fick vi rapporter om att Israel attackerat FN-styrkor i Libanon. Det är helt oacceptabelt. FN-styrkor ska vara skyddade precis som civila. Men det humanitära läget är svårt också i Libanon, så här är det viktigt att se till att de humanitära insatserna kommer fram och att deeskalera situationen i hela regionen. Lite mer specifikt, på vilket sätt kommer statsministern att agera i den här frågan i den riktning som gör att man trappar ned, att man deeskalerar situationen?

Vi har också kunnat notera i medierna att statsministern nu ska verka för att terrorklassa det iranska revolutionsgardet. Det är ett sent uppvaknande men välkommet. Riksdagen har ju i enighet drivit på för detta i mer än ett år, och det har länge varit uppenbart att det måste till en

terrorklassning. Det gäller ju i högsta grad också svensk säkerhet, så hur kommer det sig att statsministern har vaknat först nu?

Utifrån statsministerns redogörelse verkar det som att det som handlar om Europas konkurrenskraft inte kommer att få så stort utrymme på det här mötet i Europeiska rådet utan att det kommer att skjutas fram till kommande rådsmöten. Man kan fundera på lämpligheten i det med tanke på vad det är som står på spel. Samtidens konkurrenskraft bygger ju på starka reformer såsom starka klimatregelverk och låga elpriser. Här håller den svenska regeringen på att spela bort korten samtidigt som Draghis rapport, som statsministern själv nämner, är mycket tydlig i den delen: EU får absolut inte börja svaja om klimatregelverken som EU har fattat beslut om. Det är de som bär drivkraften i hela den gröna industrin, inte minst i Sverige. Hur ser statsministern på det, och hur tänker Sverige agera för de svenska jobben?

Statsministern sa också många kloka ord om det som är konkurrenskraft, men jag vill göra ett medskick om vikten av starka parter för att bygga konkurrenskraft och tillväxt. Glöm inte bort arbetstagarparten! Arbetarnas bidrag till tillväxt och konkurrenskraft är avgörande.

Avslutningsvis vill jag också här påpeka det vi sagt vid tidigare tillfällen. När det gäller ambitionerna på det internationella klimatområdet tycker vi att EU borde ha högre ambitioner och känna och ta ett större ansvar på den internationella klimatarenan, inte minst för att hantera klimatförändringseffekter. Det skulle Sverige, EU och världen tjäna på.

Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Inledningsvis vill jag säga att vi tycker att ståndpunkten i allmänhet är väl avvägd.

När det gäller Rysslands krig i Ukraina är det, precis som statsministern säger, viktigt att vi kan säkerställa ett långsiktigt stöd till Ukraina. Särskilt allvarlig är situationen just nu vad gäller ukrainsk energiinfrastruktur.

När det gäller stridigheterna i Mellanöstern vill vi från Sverigedemokraternas sida understryka det som statsministern säger om terrorlistning av revolutionsgardet. Det är en viktig fråga, och vi hoppas att Sverige kan övertyga fler länder i rådet om vikten av att möjliggöra detta. Det är direkt fientliga handlingar som Iran sysslar med i dag, inte bara mot andra länder i Mellanöstern utan även mot europeiska länder inklusive Sverige. Det här måste få konsekvenser i form av såväl terrorlistning som sanktioner och även diplomatiskt.

Över till en annan fråga, nämligen migrationspolitiken. Europa upplever just nu en migrationskris som i omfattning och allvarlighetsgrad kan jämföras med den 2015. Tack vare arbetet som sker inom ramen för Tidöavtalet märks det här knappt i Sverige. Det är tydligt att Tidösamarbetet gör skillnad.

Värt att nämna i sammanhanget är att så sent som i början av oktober avgick ett chartrat plan till Uzbekistan och Kirgizistan med 51 personer ombord. Det här var det högsta antalet verkställda utlänningsärenden vid ett och samma tillfälle någonsin i Sverige. Det är uppenbart att politiken kan göra skillnad om den vill.

Implementeringen av migrationspakten ligger nu i startgroparna, men precis som rådet slog fast i utkastet till ståndpunkter behöver mer göras. Sverige har naturligtvis ett intresse av en så bra migrationspolitik i EU som möjligt. Även om det var en socialdemokrat som tog fram förslaget till migrationspolitik kan vi konstatera att det är möjligt att göra förbättringar, och det är positivt att regeringen också är inne på det här spåret.

Vi välkomnar särskilt att Europa söker nya sätt att hantera den irreguljära migrationen. Europa behöver angripa problemet ur flera infallsvinklar. Samarbetet med Tunisien, Libyen och Egypten för att förhindra illegala avresor måste förstärkas, samarbetet om återvändande av personer som inte har rätt att vistas i EU likaså.

Vi vill särskilt understryka behovet av att gå vidare med en fullständig externalisering av asylprocessen tillsammans med upprättandet av en enkel princip: inget uppehållstillstånd efter irreguljär inresa, punkt slut. För att nå det målet måste en seriös diskussion om att utveckla konceptet med säkra tredjeländer påbörjas.

Ordförande! Avslutningsvis vill jag från Sverigedemokraternas sida välkomna att konkurrenskraften tas upp på mötet. Det är uppenbart att Sverige har kunnat bidra till att få upp konkurrenskraften högre upp på dagordningen. Det är tillsammans med migrationspolitiken en av Europas ödesfrågor. Om utvecklingen med låga tillväxttal i Europa fortsätter kommer vi att lämna efter oss en fattig kontinent till våra barn. Europa kan inte fortsätta vara bäst på regleringar och titta på när innovativa företag växer fram på helt andra marknader. Konkurrenskraften är avgörande.

Därför är det i grunden positivt att Mario Draghi har tagit fram den här rapporten. Dessvärre innehåller den inte tillräckligt mycket av de lösningar som vi vill se. Vi behöver färre EU-regleringar, och det ska vara enkelt och lätt att investera och starta företag i Europa. Vi behöver inte mer fokus på statligt stöd och gemensam EU-finansiering. Jag önskar statsministern lycka till med att övertyga fler medlemsstater om detta.

Anf. 6 ORDFÖRANDEN:

Då går ordet till Moderaterna, och jag själv tar ordet.

Det är intressant att lyssna på statsministerns redogörelse för de frågor som förväntas tas upp på nästa sammanträde med Europeiska rådet.

Det är slående hur den allt överskuggande frågan, oavsett vilket politikområde det är vi rör oss inom, tenderar att vara den kamp som växer fram mellan fria demokratier och totalitära autokratier och hur det kommer igen på frågeområde efter frågeområde. Det gäller självklart Ukraina men också till exempel migrationen och den mycket cyniska instrumentaliseringen av migrationsströmmar som främmande makt ägnar sig åt. Det gäller frågan om klimatet och frågan om inre säkerhet och relationen mellan olika länder och olika andra grupperingar som finns både inom och utanför länder.

Mot denna bakgrund vore det intressant att höra vad statsministern har för bild av hur diskussionerna går i kretsen av stats- och regeringschefer i ambitionen att låta EU och Europa vara den ledande parten i den demokratiska världen, framför allt i ljuset av att vi oavsett hur det går i valet i Förenta staterna riskerar att se en tillvaro då den demokratiska världen inte är under ett självklart amerikanskt ledarskap på samma sätt som den kanske en gång i tiden var. Hur går diskussionerna stats- och

regeringscheferna emellan om Europas mycket viktiga roll i denna nästan existentiella fråga som på ett så tydligt sätt går rakt igenom alla de politikområden statsministern berörde?

2024/25:4
15 oktober

Anf. 7 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen.

Vi har nu i över ett år tagit upp situationen i Mellanöstern, och vi märker att tonen mot Israel skärps mer och mer i takt med att fler får upp ögonen för bombningen av civilbefolkning. Nu senast var det mot ett tältläger vid ett sjukhus, där människor brändes ihjäl. Vi ser svält och brist på förnödenheter. Nu ger sig Israel dessutom på sina grannar och FN:s fredsbevarande styrkor samt belägger FN:s generalsekreterare med inreseförbud. Israel har sedan länge passerat gränsen för vad som ryms inom rätten att försvara sig.

Trots Israels senaste aggressioner vågar EU inte kräva ett permanent och omedelbart eldupphör. Rådet talar i utkast om en tvåstatslösning. Men arbetet för en tvåstatslösning, eller en lösning över huvud taget, förutsätter en permanent vapenvila, och detta måste vara Sveriges linje på det kommande rådet. Jag konstaterar att rådet som vanligt i EU-sammanhang talar om den katastrofala situationen i Gaza utan att adressera problemet, det vill säga att det är staten Israel, dess regering och dess militär som utför attacker mot FN-styrkor och civilbefolkning och som skapat den humanitära situationen.

När det gäller Västbanken hoppas jag att rådet tillsammans med kommissionen ökar pressen på bosättarna och Israels regering för att få stopp på de illegala bosättningarna och våldet mot palestinierna. Det behövs fler sanktioner och fler listningar, både för att komma åt bosättningsvåldet och för att få slut på den humanitära katastrof som Israels aggressiva krigföring medför.

I detta sammanhang vill jag också passa på att välkomna åtgärderna som vidtas mot Iran.

Låt mig säga några ord om migrationspolitiken. Vänsterpartiet står inte bakom asyl- och migrationspakten eftersom vi menar att den förstärker problemen och försvårar för människor att söka asyl. När man använder visum, handelsavtal och bistånd för att tvinga ursprungsländerna att bete sig så som EU vill förstärker man också incitamenten till ekonomisk migration, då länderna riskerar att bli fattigare. EU behöver arbeta mer för att minska incitamenten till ekonomisk migration. Jag vill därför fråga statsministern vilka sådana åtgärder som planeras.

Slutligen vill jag fråga statsministern i vilken omfattning krigens påverkan på vår miljö och vårt klimat kommer att diskuteras inom ramen för COP-mötena? Här vill jag också skicka med att Sverige måste ta täten för ett starkare globalt klimatarbete och en utökad klimatfinansiering.

Anf. 8 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Man får skylla sig själv när man tar upp så många saker och sedan får frågor som är omfattande och breda, på goda grunder.

Först till Ukraina. Den breda bilden är att Europas länder står otroligt stabilt och stadigt. Den stabila bilden är tyvärr också att Ungern står stadigt åt andra hållet; det är inget nytt där över huvud taget. Ibland kan man komma runt detta, men ibland är det helt enkelt inte möjligt rent formellt

att komma runt detta. Nu handlar det om att Ungern inte vill acceptera några nya beslut om sanktioner och fredsfacilitetspengar förrän efter det amerikanska valet. Enhällighet har sin kostnad. Jag tycker att EU ändå ständigt gör allt det kan för att i praktiken markera sitt fullständiga stöd till Ukraina, men formaliteterna kommer vi inte undan.

Ungern är dock isolerat i detta; det är viktigt att säga. Det finns många risker i många länder runt om i världen. I det globala syd finns det absolut risker för bristande stöd, och vi hör riskabla tongångar från USA inför valet. Det finns alltså många risker, men i Europa skulle jag säga att Ungern är väldigt isolerat.

Att korta Ungerns ordförandetid hade nog varit ganska meningslöst. Vi markerar i stället genom att inte delta i informella möten på politisk nivå, och det tror jag är ett bra sätt att understryka att vi inte tänker låna ut oss till informella möten för allmänna diskussioner under det ungerska ordförandeskapet. Annars var det alltför många frågor som var viktiga för hela EU för att lamslå arbetet i EU för att vi inte tycker att ordförandeskapet sköter sig väl. Men den reaktion Viktor Orbán fick efter sin initiala turné till Moskva, Peking och andra ställen var väldigt tydlig och gick inte att missförstå.

Så till migrationen. Bara så att vi inte missförstår varandra: Jag hoppas att Socialdemokraterna inte tror att pakten gör jobbet. Om man tror att man kan utlokalisera vår samlade migrationspolitik till EU och säga att pakten gör jobbet misstar man sig rejält. Pakten ger en utomordentligt bra grund för gemensamt agerande där vi måste ha mer gemensamt agerande. Detta har varit ett av de stora problemen.

Nu minskar också ett annat stort problem tack vare att EU:s länder börja gå mer i takt i vår riktning. Från de liberala, de socialdemokratiska och EPP-länderna låter det i dag mycket mer enhetligt: Stram migrationspolitik är absolut nödvändigt för att klara av många andra frågor i Europa. Det är en dramatisk förändring under bara de två år som jag har varit på varenda europeiska toppmöte.

Men pakten löser absolut inte allt. Återvändandefrågorna och relationen till ursprungsländerna är helt avgörande. Fråga Italien, som kanske har gjort mer än något annat land på detta område. Återvändandefrågorna handlar också om vad varje enskilt land är berett att sätta för tryck på de länder som i dag vägrar att ta emot sina egna medborgare. Det är i mycket hög grad nationell kompetens.

Om man inte har högre ambitioner än enbart pakten kommer man inte att lyckas. Pakten är en absolut nödvändig men inte tillräcklig del av detta.

Vi kommer att ha höga ambitioner för att komma längre i detta, och Sverige använder i dag mycket av det som på engelska heter whole-of-government approach. Det handlar om att våga göra det som många inte ville förut, det vill säga ställa krav på ursprungsländerna och säga att vi inte kommer att fortsätta agera för er om ni inte tar motsvarande ansvar för oss. Det är en otroligt viktig princip.

Så till Mellanöstern. Det finns mycket att säga om det. Jag har i denna krets många gånger sagt att EU:s länder är eniga om väldigt viktiga saker som är lite underrapporterade. EU är enigt om Israels rätt att existera som stat, om att fördöma Hamas terrorangrepp, om att börja i rätt ände i diskussionen, om en tvåstatslösning, om krav på Israel att agera inom folkrättens och den humanitära rättens ramar, om att stoppa bosättningsvåld

och om att medverka till en tvåstatslösning. Vi har mycket breda gemensamma enigheter, som vi dessutom i hög grad delar inte bara med varandra utan också med USA. I en imponerande grad delar vi dem i praktiken också med konstruktiva länder i Mellanöstern, som vi kan ha synpunkter på av många andra skäl men som vill ha långsiktig fred med Israel. Detta är viktigt.

Man måste inte vara nyhetsjournalist för att respektera att fokus ändå är på oenigheterna och traditionellt olika ingångar i synen på Mellanöstern. Det är klart att det finns skillnader mellan Irlands och Tyskland syn på detta av massa olika historiska skäl. Det får vi ha respekt för. Låt oss förstå att där vi kan enas kan vi ha betydelse. Just nu är EU ingen stor maktfaktor i Mellanöstern, och det måste vi också acceptera. Ibland måste vi inse att vi gör vårt och att vi har ett delansvar för att hjälpa till där vi kan, med pengar, politiskt tryck och kontakter. Sverige har goda relationer med både Israel och palestinska myndigheten. Vi har en röst. Vi ska inte överdriva röstens betydelse, men den har betydelse.

Vi bär dock det fulla ansvaret för vad som händer på våra gator och torg, och detta ansvar måste vi ta fullt ut. Jag är mycket oroad över den våg av konfrontationer, polarisering och antisemitism som sprids i Stockholm, i övriga Sverige och på andra europeiska länders gator och torg. Detta är vårt ansvar. Den terrorromantik vi nu ser runt om i våra länder är allvarligt oroande.

EU:s länder kunde enkelt enas också om FN:s roll i detta och om att till exempel inte acceptera angrepp på fredsbevarande styrkor. Allt detta är viktigt.

Låt mig bredda frågan lite grann. Jag uppfattar att fler länder ser Iran på bredden som ett problem. Längre var, av mycket väl beskrivna anledningar, fokus på det iranska förtrycket inrikes. Vi har också sett hur deras proxyaktörer och finansieringen av destruktiva krafter runt om i Mellanöstern har blivit ett växande problem. Nu får vi se vad som händer när Hamas och inte minst Hizbollah är kraftfullt decimerade. Vad gör då deras huvudsponsor? Det är ett problem som flera länder borde bekymra sig över. Dessutom ser vi att de alldeles uppenbart agerar fientligt mot andra länder, inklusive Sverige, och ser möjligheter och sårbarheter i våra demokratiska samhällen. Detta är Säkerhetspolisen tydlig med i sin analys. I Sverige har vi länge varit eniga om Iran, men allt detta menar jag räcker för att göra ett nytt försök att ena också Europa om att gå längre än vad som hittills har skett.

Jag hoppar till konkurrenskraften. I denna sal är vi nog ganska överens om att konkurrenskraftsfrågorna är viktiga. I många år tyckte vi nog både från höger och vänster att det var lite för lite tryck i dessa frågor i Europa. Om man ska vara vänlig kan man säga att ständig krishantering i EU-systemet gjorde att långsiktiga frågor om konkurrenskraft alltid var viktiga men alltid intog ett slags andrahandsroll på agendan. Det kan vara mänskligt men håller givetvis inte i längden. Nu har vi åtminstone kommit så långt att konkurrenskraft som begrepp är högt upp på agendan. Både Draghirapporten och Lettarapporten framför kritik mot hur EU har fungerat, och Draghirapporten är nästan skoningslös i sin beskrivning av hur Europa systematiskt halkar efter USA och Asien på viktiga områden.

Risken som regeringen ser – och den ska man ta på allvar, tycker jag – är att Europa alltid har lättare att enas om regleringar än om reformer, för

reformerna är ofta på inhemsk nivå. Om man ser ett bekymmer med att pensionspengar måste arbeta mer aktivt och vara tillgängliga för investeringar i näringslivet är det bara Tyskland som av goda skäl äger makten att reformera tyska pensionssystem. Vi har gjort detta i Sverige, men det är EU-parlamentet och EU:s institutioner som äger makten att reglera och övervaka. Låt oss nu inte glömma det stora och göra det enkla. Jag tror att det var någon i The Economist som skrev att risken är att EU bara enas om de saker som inte är bra.

Det handlar om vår vilja att vara konstruktiva. Vi måste göra riktiga reformer som förbättrar ekonomins funktionssätt, inte bara skapa nya europeiska regleringsinstitutioner som ska reglera en välfungerande svensk kapitalmarknad till något mindre välfungerande. Jag ser inte detta som allmän skepsis, för jag tror att ambitionerna är goda. Men vi måste vara noga så att vi inte medverkar till något som i praktiken gör det sämre än det var tidigare.

Jag tror att jag har täckt in det mesta.

Allra sist vill jag ta upp migrationen igen. Jag har respekt för att vi tycker helt olika i den frågan. Jag har också respekt för att Vänsterpartiet inte är med på migrationspakten eftersom ni i grund och botten vill öka invandringen. Jag har respekt för detta, men jag känner även att det finns en otroligt stark ambition i Europa nu att inte låta det här fortsätta och bli ännu ett 2015 – eller i vissa länder till och med ännu värre än 2015. Jag tror alltså att det finns ett momentum för att göra saker just nu.

Så sent som i går kom vi överens om EU:s position. Vi förhandlar ju gemensamt, som ni alla vet, i miljørådet, inför COP 29. Det finns betydande enighet i EU-kollektivet om att klimatomställningen ger stora möjligheter när det gäller jobb och tillväxt. Det här är dubbelsidigt. Klimatomställningen kommer att kräva ekonomiska resurser och kräver i grund och botten tillväxt för att kunna bäras på ett rimligt, rättvist sätt men genererar också stora globala möjligheter för näringsliv och tillväxt drivande krafter. Det finns alltså många möjligheter. Det handlar inte minst om utsläppsminskning och det arbete som vi systematiskt har drivit inom ramen för EU:s eget Fit for 55. Jag tycker att vi har en stark röst i de globala förhandlingarna, men många andra länder måste också göra väldigt mycket mer.

Anf. 9 CATARINA DEREMAR (C):

Ordförande! Tack så mycket, statsministern, för dragningen! Jag tror att jag kan hålla mig till tre frågor.

Jag vill börja med Rysslands aggression mot Ukraina och det viktiga arbetet kring de frusna tillgångarna. Det handlar då om avkastningen. Tittar statsministern och regeringen vidare på om det finns några möjligheter att använda helheten?

Jag tänker även på klimatmötet COP 29 som sker i Azerbajdzjan, där situationen kring mänskliga rättigheter är minst sagt diskutabel, nästan oacceptabel. Jag skulle vilja höra hur statsministern och regeringen ämnar agera kring de mänskliga rättigheterna i värdlandet Azerbajdzjan i samband med det här arbetet.

Vad gäller Mellanöstern är det nu ett antal månader sedan EU bjöd in Israel till ett associeringsråd angående avtalet som finns. Det finns fortfarande inget datum, om jag har förstått det hela rätt. Hur ser

Anf. 10 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Jag tackar för dragningen och svaren hittills men också för att statsministern tillsammans med sin belgiska kollega kommer att uppmärksamma det fruktansvärda terrorrådet i Bryssel där två svenska fotbollssupportrar tyvärr avled.

Jag vill börja med frågan om Rysslands anfallskrig i Ukraina. Vi förväntar oss egentligen just det statsministern lyfte fram. Det är väldigt viktigt att de frågorna går igenom, och vi förväntar oss enighet och långsiktighet i stödet från EU-kretsens sida. För den eller de som försöker stoppa det kommer historiens dom att vara hård. Jag hoppas alltså att statsministern känner det stöd som jag är helt övertygad om är totalt i detta rum och i detta hus i sina förhandlingar kring de här frågorna.

Jag går vidare till det som lyftes fram kring Iran. Terrorlistningen av IRGC är efterlängtat, och jag hoppas verkligen att det går att komma vidare. Jag har svårt att se hur man från särskilt många länder kan argumentera emot det. Jag vet att det inte alltid går så snabbt när man ska komma vidare med de här frågorna, men jag hoppas att steg kan tas. Det var det första jag tog upp som ledamot i riksdagen, och jag tycker att det är väldigt tydligt att Iran är inblandat i alla oroshärdar i Mellanöstern och tyvärr också ger sig på många andra ställen. Det har vi inte minst fått uppleva här i Sverige.

Det har skett försök till riktade mord och inblandning i attentat och attentatsförsök i vårt land. Det går inte att acceptera. En terrorlistning av IRGC är nödvändig, och jag hoppas att statsministern får stöd från sina kollegor i den frågan.

Vad gäller situationen i Mellanöstern finns det givetvis ingenting som rättfärdigar ett angrepp mot FN:s fredsbevarande styrka i Libanon, Unifil. Med det sagt hoppas jag att diskussionen inte stannar där utan att man breddar den utifrån vad som faktiskt har inträffat. Vi har sett sedan den 8 oktober förra året att raketer har skjutits mot Israel. Det är 8 000 raketer som har skickats, och en väldigt stor del av befolkningen i Israel har behövt evakueras ibland. Det handlar om mellan 70 000 och 100 000 invånare i de norra delarna.

Vi vet också att Hizbollah har varit etablerad i södra Libanon trots att FN-resolution 1701 är tydlig med att området söder om Litanifloden ska vara vapenfritt. Det är faktiskt en av de delar som FN-styrkan funnits på plats för att bevaka. Trots det ser vi nu bilder av att vapendepåer och tunnlar har byggts inom synhåll från FN-posteringarna. Jag hoppas alltså att man även kommer att diskutera detta i ett bredare perspektiv än bara det jag först tog upp. Det är väldigt viktigt för framtiden att FN reformeras och gör sitt jobb – här och överallt.

Jag vill avsluta med att säga att jag uppskattar mycket att ett möte med Gulfstaterna är planerat i anslutning till detta. Det är så jag tror man kan komma vidare och hitta stöd för en normaliseringsprocess mellan flera arabländer och Israel samtidigt som vi ser till att det blir en tvåstatslösning med två fungerande stater.

Anf. 11 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack till statsministern för dragningen!

Jag tänker uppehålla mig vid två frågor som kommer att diskuteras på nästa möte. De handlar om FN:s högnivåmöte vad gäller den biologiska mångfalden och klimatfrågan. Jag tyckte inte att de upptog särskilt mycket av statsministerns dragning och vill därför lägga mer tid på dem.

Det här är existentiella frågor som handlar om klimatet och den klimatkris vi just nu befinner oss i. De beslut vi fattar gemensamt kommer att spela en avgörande roll för framtida generationer. Det har precis kommit en rapport som visar att världen under 14 av de senaste 15 månaderna har befunnit sig på fel sida av 1,5-gradersmålet. Den visar också att vi är på väg mot en uppvärmning som innebär 2,7 graders global uppvärmning. Vi ser redan effekten av detta i form av flera tecken nära oss. I september var det många dagar med en temperatur över 30 grader. Europa har drabbats av stormar och översvämningar med katastrofala följder och väldigt högt ekonomiskt pris.

Nu kommer jag till min första fråga. När statsministern berörde detta kallades det en möjlighet med potential att leda till jobb och tillväxt. Jag undrar över de klimatrelaterade frågor som inte skulle leda till jobb och tillväxt. Hur prioriterar statsministern dem? Flera företag – och EU – kan förvisso tjäna på att ligga i framkant inom till exempel gröna innovationer och teknologier, men förebyggande reparationer av broar och att se till vi har en rustad infrastruktur som står pall för ett allt tuffare klimat kanske inte alla gånger skapar jobb och tillväxt.

WWF har nyligen släppt rapporten Living Planet Report. Den belyser att vi lever i dubbla kriser. WWF har kartlagt antalet individer av vilda ryggradsdjur på land, och det har minskat med 73 procent sedan 1970. Vi håller alltså på att förlora delar av ekosystem som utvecklats under miljontals år och ekosystem som funnits i tusentals år. I Sverige är detta tydligt och synligt på flera håll. Vi har till exempel de tusenåriga ekosystemen i den svenska fjällskogen. Men den försvinner inte på grund av ett förändrat klimat utan för att den avverkas i rekordhög takt. I de ekosystemen finns både kända och okända arter som hotas till sin existens.

I det globala avtal som statsministern också refererade till står det tydligt att målsättningen är att hejda och stoppa utrotningen av arter. På global nivå finns alltså redan väldigt bra avtal på plats. Vi har deklARATIONER, och vi har ramavtal. Jag skulle säga att även dessa rådsslutsatser och EU:s enade position är förvånansvärt bra. Avtalen finns i många fall redan på plats, vad gäller både biologisk mångfald och klimat, men implementering är A och O.

EU:s initiativ för att implementera det globala naturavtalet mynnade ut i restaureringslagen. Globalt har vi – även Sverige – ställt oss bakom 30 procent skydd, 30 procent restaurering och att stoppa utrotningen av hotade arter och stärka deras skydd, men också att identifiera och fasa ut miljöskadliga subventioner. Till 2030 ska de minskas med 500 miljarder kronor per år. Vi ska även ställa om och utnyttja naturen mer hållbart i stället för den storskaliga rovdrift som vi fortfarande bedriver både till havs och på land.

Den restaureringslag som jag refererar till har Sverige dock satt sig emot med full politisk kraft. Det var visst inte så viktigt längre med effektiva, gemensamma miljölagstiftningar på EU-nivå.

På nationell nivå – om vi bryter ned det lite – har regeringen drivit på för att minska det juridiska skyddet för just de hotade arter som EU har ett särskilt ansvar för. Vi har satt EU:s ramvattendirektiv på paus. Vi har sett till att ålen inte fredas under den tid då det ger effekt utan i stället under den tid då det i praktiken inte fiskas. Den insatsen är alltså verkningslös. Vi pratar om akut hotade arter där Sverige och EU har stort ansvar och kan göra stor skillnad.

Vi har heller inte från Sveriges sida lämnat in den NBSAP som vi har förbundet oss att lämna in enligt det globala avtalet, alltså den nationella handlingsplanen för hur vi ska implementera biodiversitetsavtalet.

Jag vill passa på att på förhand be statsministern att inte ge mig svaret att han konstaterar att vi tycker olika, för det är väl känt. Det är naturligtvis så. Jag ber i stället om ett tydligt och gärna politiskt motiverat svar på om statsministern anser att det är viktigt att implementera dessa globala mål och att göra det både på EU-nivå och på nationell nivå.

Anf. 12 FREDRIK MALM (L):

Ordförande! Jag tackar statsministern för en välavvägd och bra redogörelse för ett antal olika väldigt viktiga och angelägna ämnen. Jag vill också tacka statsministern för hans mycket tydliga arbete och engagemang, som jag uppfattar är personligt, för att bekämpa antisemitismen i Sverige.

I dag är det 965 dagar sedan den ryska krigsmakten invaderade Ukraina. Det ryska imperiet har kollapsat två gånger de senaste 100 åren – först 1917 och därefter 1991. Nu försöker Vladimir Putin och terrorregeringen i Moskva att bygga upp detta imperium igen genom att invadera Ukraina med målsättningen att göra Ukraina till en historisk parentes.

Under dessa 965 dagar har de ukrainska soldaterna heroiskt försvarat sitt land, och den ukrainska civilbefolkningen har utsatts för enorma umbäranden. Vi kan bara föreställa oss hur livet är i Zaporizjzja, Cherson, Charkiv, Kiev eller Lviv.

Under de här dagarna har enorma skador orsakats på Ukrainas infrastruktur, ekonomi och mycket annat. Då kommer förstas frågan vem som ska betala för återuppbyggnaden. Min fråga anknyter lite till frågan som ställdes av Centerpartiet. Den gäller de frysta tillgångarna.

Ukraina kan nu få ett lån från G7-länderna där EU står för upp till 400 miljarder kronor. Detta kan återbetalas med avkastningen från de frysta tillgångar som tillhör den ryska centralbanken. Min fråga rör just avkastningen.

Medlemsländerna i EU har ställt sig bakom detta förslag. I parlamentet är det min partikollega Karin Karlsbro som är huvudförhandlare och ska försöka att lotsa igenom förslaget så att det kan bli verklighet.

Detta är förstas otroligt viktigt. Ukraina har ett enormt behov av resurser för återuppbyggnad och för att kunna finansiera sitt militära försvarskrig och driva ut de ryska soldaterna från sitt territorium.

Den totala mängden frysta finansiella tillgångar uppgår till 210 miljarder euro, vilket motsvarar ungefär 2 400 miljarder svenska kronor. Därför vill jag fråga statsministern om regeringen nu avser att inleda diskussioner i medlemsstatskretsen om att inte bara använda avkastningen

på de ryska tillgångarna utan även mobilisera de faktiska tillgångarna för att finansiera Ukrainas återuppbyggnad.

Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Jag börjar där vi både började och slutade, nämligen med frysta tillgångar. Vår position är glasklar: De ska användas, och ju mer det går att enas om detta, desto bättre. Det är inte problemet. Problemet är att det inte finns enighet om hur mycket som ska kunna användas. Det är det stora bekymret.

Därför är vi nu ganska fokuserade på det som enighet skulle kunna nås i ganska snabbt, alltså G7:s principöverenskommelse. Det är det bästa vi kan nå på mycket kort sikt. Sedan ligger vi hela tiden på för att frysta tillgångar ska användas i sin helhet. Det är en väldig skillnad mellan en del av avkastningen på pengarna och, som Fredrik Malm sa, motsvarande 2 400 miljarder svenska kronor.

Här är vi inte eniga, och det rör sig heller inte om någon liten oenighet. I grund och botten är euroländerna, med ECB i spetsen, mycket skeptiska. USA går åt andra hållet och vill att vi ska använda så mycket som möjligt. Man kan säkert tycka olika om vems pengar man äventyrar; det finns säkert också en sådan logik i detta.

Man ska veta att vi driver på så mycket vi bara kan i en mycket solid nordisk-baltisk krets. Det finns oenighet om detta även inom eurokretsen.

Vi ligger på för fullt i denna fråga, men det kortsiktiga svaret är att försöka enas om G7:s principöverenskommelse. Det vore det allra bästa just nu.

När det gäller COP 29 vill jag lägga ihop två frågor. Man kan ha många synpunkter på vad som händer i Azerbajdzjan, men grunden för detta möte är den sorts frågor som COP ansvarar för. Man ska passa på att även göra andra saker, och det gör vi. Vi har mycket kontakter med civilsamhällsdeltagare som kommer att vara med och som träffar motsvarigheter i Azerbajdzjan. Jag tycker att vi bidrar till detta, men i grund och botten är vi fokuserade på att nu diskutera de saker som är föremål för mötet i Azerbajdzjan.

När vi ändå är inne på denna fråga vill jag säga något mer. Vi tycker olika här, och det är gott så. Vi kan tycka olika om dessa saker, men jag tror ändå att vi kan enas om att det här är viktiga möten. Jag tycker att man ska tolka den relativt sparsmakade rubriceringen och slutsatserna på EU-toppmötet som ett tydligt tecken på att Europeiska rådet vill markera sitt engagemang för dessa saker. Det här sköts ju i allt väsentligt på andra ställen i EU-systemet, inte minst de otroligt viktiga förhandlingarna om EU:s förhandlingsmandat. Det är där det på riktigt avgörs vad EU ska slåss för och vad EU kan acceptera.

Med tanke på hur agendan ser ut i övrigt tycker jag att det är bra att Europeiska rådet på toppnivå markerar stöd för att detta är viktiga frågor och att EU:s gemensamma position är viktig. Sedan förstår ju alla att det är en kompromissad position; det finns nog många länder som kan uttrycka missnöje med det som EU går in i. Nu när vi går in för en ny kommission är det extra viktigt att stadfästa vad rådet tycker som medskick till den nya kommissionen.

Sedan kommer vi till den stora frågan, där vi verkligen tycker olika. Att implementera är viktigt, och detta är lätt att enas om. Hur det ska

implementeras är banne mig inte lika lätt att enas om. Där tycker vi verkligen olika.

Jag tycker att det är en fundamental uppgift för en svensk regering och en svensk statsminister att stå upp för specifika svenska nationella intressen när EU-direktiv av olika slag implementeras. Det är ju jätte viktigt. Alla andra länder gör dessutom samma sak; de skulle inte komma på idén att implementera regler från EU på ett sätt som skadar vad de själva tycker är bra skött i deras eget land. Sedan kan vi dividera om vem som har rätt eller fel.

Sverige bedriver ingen rovdrift på skog. Sverige bedriver ett högeffektivt och hållbart skogsbruk som dessutom är extremt viktigt för svensk ekonomi. Det tänker jag stå upp för även när vi implementerar olika europeiska regler. Samma sak gäller en del djurarter, till exempel varg.

Man vinner inte auktoritet genom att offra sina nationella intressen i förhoppning att alla andra länder kommer att offra sina nationella intressen. Då blir man bara den som förlorar på gemensamma spelregler.

När det gäller Israel och Mellanöstern finns det ett datum för diskussion om associationsavtalet. Det händer saker där.

När det gäller Iran och IRGC tror jag att jag redan har sagt det mesta.

Även när det gäller Golfstaterna måste man kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Det är ju väl känt att vi har andra uppfattningar än Golfstaterna i många frågor, både i geopolitiska frågor och i olika inrikespolitiskt viktiga frågor. Vi framför återkommande dessa uppfattningar. När vi gör det ska vi också kunna se gemensamma nämnare, till exempel i handel. En gemensam nämnare är viljan att hitta lösningar som skapar långsiktigt fredlig samexistens mellan Israel och länderna i regionen, där det finns konstruktiv vilja som ställer krav också på Israels goda vilja.

Jag tycker att vi ska se att det finns möjligheter här. Dessa möjligheter ska vi använda med realistiska förhoppningar.

De frysta tillgångarna har jag redan tagit upp.

Anf. 14 ORDFÖRANDEN:

Då har EU-nämnden 20 minuter till sitt förfogande innan vi går in för landning. Det innebär förhållandevis korta frågor och precision i svaren.

Anf. 15 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Jag tackar statsministern för inläggen hittills.

Det här blir rond två, och ordföranden var tydlig med att vi ska vara rappa och snärtiga.

Det kan bli så att jag vidrör sådant som statsministern redan har tagit upp. Jag vill förvarna om att det någonstans kan bli en upprepning.

Jag vill uppehålla mig vid det som är och förblir vår viktigaste uppgift så länge det råder fullskaligt krig i Ukraina och i Europa. Sverige och EU måste fortsätta att leverera på detta område. Det handlar om att fortsätta stödja Ukraina militärt, ekonomiskt, humanitärt och rättsligt. Det handlar såklart också om att fortsätta att stödja Ukrainas närmande till EU.

Vi får innerligen hoppas att Orbán inte ännu en gång kidnappar EU-arbetet. Statsministern var inne på detta. Jag skulle gärna vilja höra om statsministern har någon plan för att förflytta Ungern. Jag vill inte höra vad

statsministern inte vill se och göra, men jag vill gärna höra hur han tänker förflytta Ungern.

Med det sagt är det ett mycket bra besked att EU kan fatta – och har fattat – nya beslut om militärt stöd. Detta är oerhört viktigt. Här vill jag dock erinra om att mer måste göras bland EU:s medlemsländer för att öka ammunitionsproduktionen och upprätta direktproduktion av ammunition och vapen till Ukraina. Jag vill också, som jag har gjort tidigare här i EU-nämnden, passa på att ge stöd till att Sverige bidrar med Jas 39 Gripen till Ukraina. Allt stöd ska ges till Ukraina så länge som det behövs.

Jag tyckte mig höra att statsministern använde ordet sanktioner, och jag tänkte gå vidare till detta.

Ett 15:e sanktionspaket är på gång, och vi ger allt stöd till det. Sverige och EU måste strypa Rysslands stridskassa. Det är välkommet att EU, om än sent omsider, agerat mot skuggflottan i Östersjön, som inte bara innebär en stor säkerhetsrisk utan även en formidabel potentiell miljökatastrof.

Mer måste dock göras för att ingen ska kunna kringgå sanktionerna. Putin tjänade förra året 8 miljarder euro på EU:s import av rysk olja och gas. Så kan vi inte ha det. Det är ett svek mot de ukrainska soldater som försvarar allas vår demokrati och våra friheter.

Vi socialdemokrater menar att statsministern måste driva på för en ursprungsmärkning av olja och gas som importeras till EU. Här anser vi att regeringen inte har gjort tillräckligt.

Kommer statsministern att agera för att EU ska skärpa reglerna så att det blir svårare att kringgå dessa viktiga sanktioner? Sanktionspaketet i all ära, men de måste ju också efterlevas.

Statsministern nämnde Moldavien och Georgien, och avslutningsvis vill jag vidröra dessa två länder.

Moldavien står inför ett val. Putin och Ryssland gör allt i sin makt för att påverka den folkomröstning om EU-medlemskap som stundar. Moskva betalar röstberättigade i Moldavien för att rösta mot EU-medlemskapet och upprättar vad högt uppsatta moldaviska tjänstemän kallar maffialiknande nätverk. Moldavien efterlyser stöd och beskriver Bryssel som nyckeln till att Moskvans planer inte ska fungera.

Det är lika viktigt för EU:s nuvarande medlemsländer som för kandidatländerna att valen fungerar. Vi måste hjälpas åt att skydda mot den här typen av påverkan. Länder ska med andra ord kunna ansluta sig till EU fritt och rättvist. Det handlar om en grundläggande respekt för demokrati och suveränitet som jag tror, och ser, att statsministern också värnar och stöder.

Kommer regeringen att agera för att EU stöttar Moldavien i kampen mot Putins hybridkrigföring?

Statsministern nämnde också Georgien. Det handlade om alltifrån lagpaket till synen på hbtqi och oppositionsarbete.

Det är av yttersta vikt att EU:s kandidatländer kan garantera demokratiska institutioner och att de lever upp till de högt uppsatta krav som finns formulerade för att bli medlemsland.

Det som sker i Georgien äventyrar landets väg till ett fullvärdigt medlemskap. Landet går nu till val. Jag uppfattade det inte riktigt: Hur upprätthålls linjen mot Georgien om valet tar landet ännu längre ifrån det som krävs och ännu närmare Putin?

Anf. 16 JAN ERICSON (M):

Statsministern nämnde den stora svenska framgången under ordförandeskapet för att lyfta konkurrenskraftsfrågorna, som är oerhört viktiga för EU. En väldigt viktig bit av konkurrenskraften är att EU:s pengar – de pengar vi betalar in med våra medlemsavgifter – används på ett korrekt och effektivt sätt.

Nu har EU:s revisionsrätt kommit med sin granskning av räkenskaperna i EU för 2023, och det var ingen rolig läsning. Det var de största felen på tio år. 20 ärenden har lämnats vidare till Olaf, EU:s antikorrupsionsmyndighet, och 17 ärenden har gått till Europeiska åklagarmyndigheten. Kritiken från revisionsrätten är allvarlig.

Sverige har tidigare, oavsett regering, varit väldigt kritiskt när revisionsrätten har haft kritik mot EU-kommissionen, men många andra länder har sett genom fingrarna med detta. Ser statsministern någon möjlighet att denna ganska dramatiska revisionsrapport kan få fler länder att vakna och att kritiken mot hur EU använder sina pengar kan öka om inte bara Sverige och några få andra länder gör en markering?

Anf. 17 ORDFÖRANDE:

Innan jag lämnar ordet till statsministern vill jag nämna att det finns en obesvarad fråga om europeiskt ledarskap för den fria världen och hur diskussionerna går i stats- och regeringskretsar om detta.

Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Det var opassande att missa just ordförandens fråga, och jag vill understryka att jag inte tar ställning till kvaliteten i olika frågor!

Låt mig börja i den änden. Den europeiska auktoriteten är självklart viktig, och huruvida vi lyckas eller misslyckas i det vilar på många olika saker. En sak är naturligtvis hur framgångsrika vi själva uppfattar oss vara. Det är en uppenbar sak. Ju stabilare vi står vid Ukrainas sida, desto stabilare kan man lita på att Europa menar allvar när vi talar om suveränitet, territoriell integritet och allt sådant.

Om jag får ta ett enda exempel: I det här fallet äventyrar Ungern en liten men dock viktig del av trovärdigheten. Det är alldeles uppenbart.

För att tala med andra ord. Ju mer vi kan samarbeta med andra delar av världen för att upprätthålla demokratiska värderingar och ju starkare den transatlantiska länken är, desto starkare kommer Natos trovärdighet att vara och desto mindre inbjudande kommer det att vara för länder att vilja pröva om vi menar allvar.

Det finns väldigt många sätt. I många stycken tycker jag att vi gör det här bra. Men vi vet alla att demokratier är sårbara. Det ser vi i många olika länder. Det bygger ju ytterst på att man måste vara framgångsrik. Man måste klara av att möta de utmaningar som människor i Europa – i EU:s 27 olika länder – ser på hemmaplan för att ha auktoritet att också driva stora och viktiga frågor internationellt.

Det här är trivialt att säga, men jag tror att i den bemärkelsen har gränsen mellan vad som traditionellt är inrikes frågor och vad som är utrikes frågor alltmer suddats ut. Det är en av många konsekvenser av globalisering och hastighet i informationsflödet.

Vi ser i dag att vad vi inhemskt gör i Sverige kan påverka hur man ser på Sverige i länder i Mellanöstern. Vad som sker i Mellanöstern kan få

omedelbara konsekvenser på svenska gator. Det är rätt långt ifrån ett informationsflöde då det tog dagar för partier i såväl regering som opposition att få veta vad som hände i världen.

Det är kanske inte svar på en konkret fråga, men den europeiska auktoriteten, den fria världens demokratiska ideal och att vi står riktigt starka är otroligt viktigt, inte bara i högtidstalen.

Låt mig backa tillbaka i listan över frågor. Det ställdes en fråga om Ukraina. Jag skulle i lördags ha varit i Rammstein och tillsammans med president Biden i hans sannolikt – det får man misstänka – sista europeiska resa som USA:s president och andra premiärministrar varit med i det format där vi normalt diskuterar vapenleveranser och militärt stöd till Ukraina. Det blev ju inställt då väderförhållanden i USA krävde att den amerikanska presidenten stannade på hemmaplan. Det är det ingen som moraliserar över, men det understryker ändå det fortsatt otroligt starka europeiska och transatlantiska stödet för Ukraina.

Frågeställaren nämnde EU-närmanden. Där är återigen Ungern det stora undantaget i processer som kräver enighet. Nu brottade vi ned Ungern, om än inte bokstavligen talat! Ibland måste man vara noga med orden. Vi brottade ned motståndet förra gången så att vi kunde komma vidare i själva medlemsprocessen. Det var en nödvändig men långt ifrån tillräcklig start. De flesta av oss gör bedömningen att Ukraina gör dramatiska framsteg, trots att de befinner sig mitt i ett anfallskrig. Alla vet också att vi menar allvar när vi säger ”meritbaserad”. Det finns åtskilliga saker som Ukraina fortfarande ska göra, och de bör få svar som motsvarar deras reformförmåga. Jag är mycket mer positiv än pessimistisk i de frågorna, men vi är fortfarande inte där.

Jag skulle vilja lägga till Nato i detta sammanhang. Det är lika viktigt för ukrainarna att komma in i den fria världens försvarsallians och att gemensamt kunna försvara sig. Ingen vet bättre än ukrainarna själva att de inte hade blivit angripna om Ukraina hade varit medlem i Nato.

I Nato finns heller ingen enighet just nu, och där är det fler länder som avvaktar. Alla kan dock enas om att det naturligtvis inte går mitt under pågående krig. Men det som på Natospråk heter ”irreversible path” betyder ändå någonting: Nato har enats om att det finns en tydlig väg mot Natomedlemskap för Ukraina, och den är förpliktande.

För bara sex månader sedan kunde vi säga: ”Det där är en viktig fråga, och det får de som är medlemmar i Nato svara för.” Nu är vi medlemmar i Nato, och vi gör vår röst hörd i den frågan. Inte minst vet Ukraina att vi står på deras sida också där. När vi talar om Ukraina vill jag också understryka vikten av en stark transatlantisk länk.

Nu avvaktar vi det amerikanska valet. Vi ser både hopp och oro, och vi ser nog sammantaget en situation där Europa förväntas ta ett större ansvar för europeiskt försvar – inte i stället för Nato men som europeiska Natoländer. Vi i Sverige ska också vara förberedda för det, och därmed i klartext säga: ”Vi är beredda att utöka vårt stöd om det är så att det amerikanska stödet minskar.” Vi ska dock stå i främsta ledet för att vidmakthålla en transatlantisk länk, oavsett vem som vinner det amerikanska presidentvalet.

När det gäller Gripen är regeringen helt öppen för detta, men vi har också mycket stor respekt för det helt entydiga budskapet från de F16-länder som nu säger att man först ska introducera det amerikanska F16-

systemet i Ukraina innan man på allvar prövar om också Jas 39 Gripen ska in där. I stället valde vi tillsammans med Ukraina och F16-koalitionen att introducera det svenska radarspaningsflygplanet, som har en koppling till F16 – för att vara lite teknisk – och som dramatiskt ökar deras kapacitet i luften. Nog om det.

Låt mig gå över till frågan om skuggflottan. Jag tycker att vi har drivit detta mycket hårt. Vi har fått principiellt stöd, men det finns fortfarande problem. Ett problem är internationell rätt. Vi rör inte på de fartyg som ligger på internationellt vatten. Vi håller dock väldigt noggrann koll på dem. Jag har själv sett både från land och till sjöss hur den svenska marinen håller koll vad som sker på individuell fartygsnivå. Det är imponerande. Vi *vet* vad som sker, men vi rör inte på dem på det sättet. Vi har alltså inga legala möjligheter att stoppa dem från att vara där. Vi har vissa möjligheter i svensk ekonomisk zon, men inte utanför den.

Alla länder vet hur måna vi är om att komma vidare i detta. Det finns några länder i dag som vi tycker borde göra mer. Det gäller inte minst de flaggstater som har fartyg som de går till. Det brukar framföras med viss emfas på Europeiska rådets möten.

Vidare driver vi på för ett 15:e sanktionspaket. Vi har hela tiden legat i fronten för nya sanktionspaket, inklusive att efterlevnaden av de sanktionspaket som redan finns stramas upp.

Det ställdes en fråga om Moldavien. Jag har personligen haft många samtal med Moldaviens president Maia Sandu. Jag vill nämna att Maria Malmer Stenergard är i Moldaviens huvudstad Chisinau tillsammans med de nordisk-baltiska utrikesministrarna just nu för att inte minst markera ett starkt stöd för deras EU-närmanden.

Vi lägger oss inte i moldavisk inrikespolitik; det är två olika val som sker. Men vi lägger oss absolut i Moldaviens närmanden till EU och markerar ett mycket starkt stöd för det.

Jag tror att man kan säga att det här med meritbaserad process – för att föra in diskussionen på nästa fråga, Georgien – talar just nu starkt för Moldavien och starkt emot Georgien, för att sammanfatta det mycket enkelt.

Vad gäller revisionsrapporten brukar jag ha en återkommande talepunkt, men jag har inte sett just denna rapport. Vi är alltid mycket för allting som kan förbättra och effektivisera tillsynen och rapporteringen – och naturligtvis också den underliggande skötseln. Vi brukar ofta ha invändningar, det vill säga instämna i de invändningar som revisionsrätten har. Jag har som sagt inte läst den allra senaste och har därför inga mer detaljerade svar på just denna fråga.

Herr ordförande! Jag tror att jag därmed har tagit med det mesta.

Anf. 19 ORDFÖRANDE:

Vi noterar att Ilona Szatmári Waldau har en avvikande ståndpunkt. I övrigt konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Det finns inga övriga frågor.

Återrapport från mötet sker på tisdag den 22 oktober klockan 13 i kammaren.

Vi tackar statsministern med medarbetare.

Behagar EU-nämndens ledamöter åtskiljas? Svaret är ja.

2024/25:4
15 oktober

Innehållsförteckning

2024/25:4
15 oktober

§ 1 Europeiska rådet	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S).....	5
Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD).....	7
Anf. 6 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 7 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	8
Anf. 8 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	9
Anf. 9 CATARINA DEREMAR (C)	12
Anf. 10 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	13
Anf. 11 REBECKA LE MOINE (MP).....	13
Anf. 12 FREDRIK MALM (L)	15
Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	16
Anf. 14 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 15 MARKUS SELIN (S).....	17
Anf. 16 JAN ERICSON (M)	18
Anf. 17 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	19
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	21